

Sygn. akt I ACa 1064/19

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess (spr.) SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st. sekr. sądowy Grzegorz Polak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 listopada 2020 r. w Krakowie

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Kielcach

sprawy z wniosku T. R.

z udziałem A. W.

o ubezwłasnowolnienie

na skutek apelacji uczestniczki

od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 28 czerwca 2019 r. sygn. akt I Ns 126/18

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie, znosząc postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością od czynności podjętych na rozprawie w dniu 28 czerwca 2019 r. po ogłoszeniu postanowienia w przedmiocie zaniechania doręczenia pism sądowych i ustanowienia kuratora i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Jerzy Bess SSA Józef Wąsik SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 1064/19

UZASADNIENIE

T. R. wniosła o ubezwłasnowolnienie całkowite swojej siostry A. W. wskazując, że uczestniczka dotychczas nie została zdiagnozowana psychiatrycznie lecz tryb życia jaki prowadzi świadczy o jej zaburzeniach psychicznych lub osobowościowych.

Uczestniczka A. W. wniosła o oddalenie wniosku o ubezwłasnowolnienie całkowite podnosząc, że stanowi on ingerencję w prowadzoną przez nią działalność gospodarczą w postaci dwóch biur pod nazwami: (...) oraz „ (...)

W toku postępowania Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych psychologa i psychiatry, którzy stwierdzili, że A. W. przejawia objawy schizofrenii paranoidalnej, o czym świadczy załamanie się jej linii życiowej, zaburzenie myślenia w postaci dereizmu, otamowania, ześlizgów myślowych, niedostosowanie i myślenie urojeniowe dotyczące prowadzonej działalności, wycofanie społeczne i bezkrytycyzm. Stroni ona od ludzi, ucieka w swój autystyczny świat. Nasilenie tych objawów powoduje, że nie jest ona w stanie kierować swoim postępowaniem, a także iż doręczanie jej pism sądowych oraz wzywianie na rozprawę jest niecelowe.

W toku rozprawy w dniu 28 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy, w trybie art. 556 § 1 i 2 k.p.c., ogłosił postanowienie o zaniechaniu doręczaniu A. W. pism sądowych oraz o ustanowieniu dla A. W. kuratora w osobie A. R., celem ochrony jej praw w toku niniejszego postępowania.

Po ogłoszeniu postanowienia kurator A. R. m.in. oświadczył, że nie kwestionuje opinii biegłych i przyłącza się do wniosku o całkowite ubezwłasnowolnienie A. W..

Także Prokurator Okręgowy w K. przyłączył się do wniosku o ubezwłasnowolnienie całkowite A. W..

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 28 czerwca 2019 r., sygn. akt I Ns 126/18 postanowił ubezwłasnowolnić całkowicie A. W., córkę S. i J., urodzoną (...) w C., z powodu schizofrenii paranoidalnej.

Uczestniczka A. W. zaskarżyła w całości niniejsze postanowienie w przedmiocie jej całkowitego ubezwłasnowolnienia apelacją, błędnie nazwaną zażaleniem, wnosząc o jego zmianę przez oddalenie wniosku, kwestionując m.in. zasadność opinii biegłych.

Zarówno wnioskodawczyni, jak i kurator A. R. oraz Prokurator nie odnieśli się do apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c. zachodzi jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany.

W realiach niniejszej sprawy zwrócić należy uwagę na treść art. 159 k.r.o.

§ 1. Opiekun nie może reprezentować osób pozostających pod jego opieką:

1) przy czynnościach prawnych między tymi osobami;

2) przy czynnościach prawnych między jedną z tych osób a opiekunem albo jego małżonkiem, zstępny, wstępny lub rodzeństwem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatny

§ 2. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio **w postępowaniu przed sądem** lub innym organem państwowym.

Przepisy powyższe mają zastosowanie do ustanowionego kuratora na podstawie art. 178 § 2 k.r.o., albowiem w zakresie nieuregulowanym przez przepisy, które przewidują ustanowienie kuratora, stosuje się odpowiednio do kurateli przepisy o opiece z zachowaniem przepisów poniższych.

Jeżeli sąd wyda postanowienie o zaniechaniu doręczania pism sądowych, wezwań lub wysłuchania osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, to zgodnie z art. 556 § 2 k.p.c. zachodzi podstawa do ustanowienia kuratora, chyba że osoba, której dotyczy wnioski, ma przedstawiciela niebędącego jednocześnie wnioskodawcą. Przepisy art. 548 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Jakkolwiek art. 548 § 3 k.p.c., który ma odpowiednie zastosowanie, ustala, że doradcą tymczasowym należy ustanowić przede wszystkim małżonka, krewnego lub inną osobę bliską, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie względ na dobro osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, to jednak nie usuwa to formalnej przeszkody określonej w cyt. wyż. art.159 § 1 pkt 2 k.r.o.

W realiach niniejszej sprawy ***kuratorem dla uczestniczki został ustanowiony A. R. - mąż wnioskodawczyni***, co uszło uwadze Sadowi I instancji w kontekście wskazanej wyżej przeszkody z art.159 § 1 pkt 2 k.r.o.

Na marginesie należy wskazać, że jakkolwiek zgodnie z art. 556 § 1 k.p.c. Sąd może zaniechać doręczenia pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, jeżeli uzna to za niecelowe ze względu na stan zdrowia tej osoby, określony w opiniach biegłego lekarza psychiatry lub neurologa oraz psychologa wydanych po przeprowadzeniu badania, to jednak opinie te podlegają swobodnej ocenie Sądu.

W ocenie Sądu II instancji sposób formułowania swego stanowiska przez uczestniczkę sprawia, że zaniechanie doręczenia jej pism sądowych, wezwania, czy zawiadamianie jej o terminie rozprawy, stanowi ograniczenie jej praw w sprawie o ubezwłasnowolnienie, bez względu na to, czy stanowisko to wraz z przedstawioną na jego poparcie argumentacją, będzie podzielone przez Sąd II instancji.

Dlatego też Sąd Apelacyjny uznał za zasadne ***zmianę postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 28 czerwca 2019 r. sygn. akt I Ns 126/18 w przedmiocie zaniechania doręczenia pism sądowych uczestniczce A. W. oraz w przedmiocie ustanowienia kuratora dla uczestniczki A. W. celem ochrony jej praw w toku niniejszego postępowania, przez uchylenie tego postanowienia***. Dlatego też orzekł jak w postanowieniu z dnia 13 listopada 2020 r.

Jakkolwiek obecnie doszło do uchylenia tego postanowienia, to nie zmienia to faktu, ***że to postanowienie do czasu jego uchylenia wywołało skutki prawne od chwili jego ogłoszenia, zgodnie z art. 578 § 1 k.r.o.***

W tej sytuacji należy dokonać oceny sytuacji procesowej uczestniczki pod kątem skutków jej wadliwej reprezentacji od chwili ogłoszenia postanowienia o ustanowieniu kuratora, do chwili wydania zaskarżonego postanowienia o ubezwłasnowolnieniu całkowitym wnioskodawczyni.

Skutkiem naruszenia art. 159 § 1 k.r.o. jest nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), co skutkuje w przypadku wniesienia apelacji uchyleniem zaskarżonego wyroku zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazaniem sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c.) (por. postanowienie SN z 15.12.2016 r., II CZ 147/16, LEX nr 2192651).

W tej sytuacji zasadnym było uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienia postępowania przed Sądem I instancji w zakresie dotkniętym nieważnością i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na mocy art. 386 § 2 k.p.c.

Na marginesie należy zauważyć, że mając na uwadze treść opinii biegłych, w sytuacji gdy w ocenie Sądu II instancji nie zachodzą przesłanki do ustanowienia dla uczestniczki kuratora w trybie art. 556 § 1 i 2 k.p.c., to rzeczą Sądu I instancji będzie w toku ponownego rozpoznania sprawy rozważenie celowości ustanowienia dla uczestniczki:

- **doradcy tymczasowego** na podstawie art. 548 § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli wniosek o ubezwłasnowolnienie dotyczy osoby pełnoletniej, sąd może na wniosek uczestnika postępowania lub z urzędu, przy wszczęciu lub w toku postępowania, ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jej osoby lub mienia

- oraz **pełnomocnika z urzędu** na podstawie art. 560¹ k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o ubezwłasnowolnienie, o uchylenie oraz zmianę ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, nawet bez jej wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny.

SSA Jerzy Bess SSA Józef Wąsik SSA Marek Boniecki